

ПОЧАТКОВИЙ ЕТАП ВЕСІЛЬНОЇ ОБРЯДОВОСТІ БОЙКІВ ЗАКАРПАТТЯ (СЕРЕДИНА ХХ СТОЛІТТЯ)

У статті розглядаються весільні звичаї бойків Закарпаття. Незважаючи на зміни, викликані новими умовами існування в модерному індустріально-інформаційному суспільстві, на середину ХХ ст. у бойківсько-закарпатському весіллі ще залишилась самобутньою традиційна структура, а також основні її обрядові елементи. Початкові обрядові дієства бойків Воловеччини насичені самобутньою обрядовою атрибутикою з багатозначною ритуальною символікою, демонструють багатогранність весільної обрядовості України.

Ключові слова: бойки Закарпаття, верховинці, весільна обрядовість, початковий етап, респонденти, латкання, "різання барвінку".

Упродовж ХХ ст. вся традиційна культура українців невинно зазнавала змін, викликаних новими умовами існування в модерному індустріально-інформаційному суспільстві. Разом з нею зазнавала корінних змін і українська весільна обрядовість. Так само змінювались і весільні обряди закарпатських бойків. При тому на середину ХХ ст. у бойківсько-закарпатському весіллі ще залишилась самобутньою традиційна структура, а також основні її обрядові елементи. Тому ми ставимо за мету розглянути початковий етап бойківсько-закарпатської весільної обрядовості середини ХХ ст. Джерелами нам послужили переважно польові матеріали, зібрані в 2007 – 2011 роках на Воловеччині Закарпатської області.

Наше дослідження показало, що власне передвесільний етап весільної обрядовості бойків Закарпаття, в усякому разі, на середину ХХ ст. був досить небагатий на обрядові дієства і не розгорнутий у часі. Водночас початкова частина власне весільної обрядовості у бойків Воловеччини була розгорнутою в часі, у центрі її стояв великий багатий на обрядодії, символіку, а також учасників барвінковий обряд. Крім того, якщо перейти з площини власне обрядової культури у площину соціонормативної культури, то і передвесільні обряди, і початкова частина власне весільної обрядовості становлять цілісний передшлюбний етап. Тому ми розглядаємо разом і передвесільні обряди, і початкову частину власне весільної обрядовості як єдиний початковий етап весільних обрядів бойків Закарпаття.

Закарпатські бойки, зокрема бойки Воловеччини, називають себе верховинцями – людом, що мешкає в горах, а для позначення весілля вони вживають термін *свальба*^{*}: "Прийдіт на наше весілля, ходь у нас казали на *свальбу*, *верховинці* – так, знаєте, кажут. Весілля – українське слово"¹.

Шлюбний вік у дівчат-бойкинь починався в основному від 17 років, але і в 28 років вважалося не пізно виходити заміж. У випадку повторних шлюбів гучних весіль не справляли, усі обрядові елементи з боку вступаючого в повторний шлюб вважались недоречними: "Було таке, що дівкы" йшли заміж за вдівців з дітьми. У 1942 році була велика повінь, та *уйна* ся була втопила, а мала восьмеро дітий. *Уйко* женився на вдовиці, що не мала своїх дітий, або вона їм стала таков матірвов що..."².

Кожна дівчина була повинна пошити і вишити своєму нареченому сорочку, "перину, заголовкы, ручникы (10 – 15), дарила сорочки вышиті *вітцьовы*, мамі, браттям, сестрам"³.

^{*} Див. діалектний словник.

^{**} Діалектне звучання голосного "и".

У традиційному бойківському суспільстві початком стосунків, що ведуть до весілля, є знайомство *легіня й відданиці*. Спогади всіх респондентів умовно датуються сороковими роками і, в основному, засвідчують, що молодь знайомилась на вечорницях, *фашанках*, на сільських традиційних та релігійних урочистостях і т.п. і за власною згодою вступала до шлюбу.

Часто-густо про майбутнє весілля домовлялися батьки, не враховуючи думки молодих або враховуючи її лише певним чином. У виборі пари велике значення мало майнове становище молодих людей. Респондентка із смт. Воловець С.Губаш стверджує, що брали шлюб багаті з багатими, а бідні – з бідними: "Сірок до сіряка, а гуня – до гуні"⁴. А респондентка із с. Гукливий так згадує події минулого: "Давно было так, що котрісь по любові женилися, а було – молодого привели і за сього маєш виходити заміж. Мою маму, небіжка вже, дали заміж так, де заставили. Молода не хотіла, та в єдні двері молоду втручали, а в другі – молодий зайшов. Як у них была вже дітина, та все співала (колискової: коломийка, співана при заколисуванні дитини – Л.Т.):

*Ци ты, мамко, в лісі росла, людей не видала –
Яка до тя біда прийшла – за такусь ня дала*⁵.

При укладанні шлюбу в сорокових роках ще велику роль відіграло матеріальне становище. Респондентка Віра Дем'ян-Калитич із смт. Верхні Ворота розповіла, що "були і вигідні браки (корову, воли, землю давали у *часть*), за матеріальне становище дивили"⁶.

Традиційні сватання, заручини, оглядини на Воловеччині називають одним словом – *обзори*. Вони відбувалися у вівторок, четвер і рідше в суботу, так само, як і весілля. Ці дні є не однозначними за своєю семантикою: четвер трактується переважно як щасливий і сприятливий (за ознаками "чоловічий" і "парний") для різного роду господарських і родинних справ, і як такий, що має найменше число заборон⁷; не рідко вівторок обирався днем сватання (у білорусів) або весілля (у кашубів) і, як бачимо, у закарпатських бойків, водночас у західно- і східнослов'янській традиції у вівторок або в суботу було прийнято починати оранку, сівбу, жнива й інші господарські роботи, але в південних слов'ян вівторок вважали несприятливим днем тижня, те ж часто у Карпатах⁸. Субота ж зазвичай об'єднувалась із вівторком і отримувала загальну негативну оцінку як небезпечний і несприятливий день⁹. За свідченнями респондентів, весілля в суботу справляли рідко тому, що неділя (день Божий) починається після заходу сонця в суботу і її треба присвятити Богу¹⁰.

Бували випадки, коли про майбутнє весілля домовлялися батьки молодих людей. Так, у с. Завадка про весілля домовлялись тільки чоловіки: "Зыйдуться два мужчини, кажут: "Твій хлопиць міг бы узяти мою дівку, посватаймесь". Договорилися, випили отак, а *лак* прийшли й казали: "Ты маєш узяти тоту і тоту, бо я ся так договорив у корчмі". Як ся договорили, *кідь* ся полюбили, батькы казали: "Іди та ту бери, там є земля, воли дадут, коровы".

На *обзори* ходили самі свої, стукали у двері, просилися до хаты: "Пуцайте нас! Ой, летіла горлиця, доганяла селезня, а дись политіла та, майже, сіла на сю *хыжу* і туй мы прийшли. Ди є тота горлиця?

– Туй є она, туй!

– Чулисьме, що у вас є на *відданя* дівка, може бы мы ся посватали?"¹¹. Використання образів горлиці та селезня було своєрідним метафоричним прийомом, уособленням молодої та молодого.

На Воловеччині перед тим, як іти на *обзори*, спочатку "йшли на відознаваня" – посилали гінця дізнатись, чи батьки згодні віддати дочку за їхнього сина, чи згодна вона на шлюб. На *обзори* свати йшли дуже рано: мати, батько, молодий, брат чи сестра, сусідів брали за свідків про договорену *часть*. А дівчина спочатку ховалась у коморі, далі виходила з укриття і сідала за стіл, виражаючи таким чином свою згоду на шлюб¹². Коли свати "йшли" (хоча вони насправді їхали) дуже-дуже рано "з півночи" на конях, сусіди чи близькі родичі перегороджували їм шлях, або знімали ворота, або ще одні приносили (спеціально їх затримували). Кінь є ритуальним перевізником в обрядах переходу, зокрема, у весільних обрядах він є символічним перевізником з одного світу в інший і навпаки¹³.

Дорога за народними уявленнями, є символом життєвого шляху, місцем, де виявляється доля, успіх людини при її зустрічах з людьми, тваринами і демонами. У весільному ритуалі,

магічній практиці часто практикували символічне перегороджування дороги¹⁴, але перегороджування дороги власне в передвесільній обрядовості зустрічається нами вперше. Сватачі долали умовний кордон – просторовий рубіж, що розділяє "свій" і "чужий" світи¹⁵. Молодий (наречений) є одним з двох центральних персонажів весільного обряду поряд із нареченою. Він утілює активну сторону, від якої виходить ініціатива шлюбу, що виражається в самому обряді (узяття силою дому нареченої). Водночас безпосередня участь самого нареченого у весільному обряді скоріше пасивна¹⁶.

Коли йшли сватати, то брали з собою *барашівника* – людину, що вміла добре домовитись: "Сідають за стіл, гостяться, говорять про всяку-всячину. Як дівка їм ся полюбила – *барашівник* вступає в свою роль: "А що ви за свою дівку можете дати?" Там вже отиць каже, що він може дати. Якщо не пообіцяв, що може дати, дівку не брали у невісти – значіт *свальба* ся могла розторгнути. Были *обзори* – через місяць могла бути *такой свальба*. Було дуже рідко, що після *обзорів* наречений відмовлявся женитися, тоді *свальбу* розторгали"¹⁷. Як бачимо, були випадки скасування договору до весілля, але після весілля розлучень, як правило, не було. Відсутність пісенного супроводу під час сватання свідчить "насамперед про його правову функцію"¹⁸.

Під час *обзорів* організовувалося ритуальне пригощання, як одна з головних форм спілкування. Традиційна їжа є обов'язковим елементом родинних, календарних, господарських і окказійних обрядів¹⁹. Як стверджує респондентка із с. Гукливий К.Шкирта, хліб і сіль завжди мають бути на столі²⁰. Хліб широко вживається в українській обрядовості, зокрема весільній, і символізує стосунки взаємного обміну між людьми й Богом, між живими й пращурами²¹. Стравам не притаманна вишуканість: *пирогы* із підсоленим сиром, *лашки* з молоком, голубці, яйця, рідко відварені курятина, баранина, телятина, а ще рідше – свинина: "На стіл подавали пичині у печи *пирогы* з сиром (то як вареники, а мало *бровзы метали*), *лашки* давали з молоком, голубці (товкли *яриць* в *можари*), заправляли, коли ся *порося* різало. *Пирогы* з *мучанков* были, яйця варили цілі і давали на стіл"²². За народними уявленнями, яйце – це початок всіх початків, осередок життєвої сили, символ відродження й плодючості, тому є обов'язковою обрядовою стравою, яка закріплювала вдале сватання²³.

Наступного дня після сватання парубка та дівчину вважали і називали нареченими: "Коли ся посватають – тоды наричині"²⁴. Вони йшли до сільради, писали заяви про шлюб, до церкви давали на *оголоскы* (*голоскы*). Священик записував: "Ож такый-такый хлопиць бере таку-таку дівку, *ож кідь* хтось знає, що родичі – *обы* ся не побирали. До четвертого покоління родичі не могли побиратися. І так оголошували три тижні"²⁵.

Через тиждень наступної неділі батьки молодої йшли на *обзори* до молодого, щоби побачити, у яких умовах житиме їхня донька, але із собою її не брали: "У нас *обзори* сії неділі, а через неділю – у молодого. Молоду на *обзори* не брали – батьки молодої, брат або сестра"²⁶. Процес обрядового "переходу" для нареченої актуальніший, аніж для нареченого, вона є більш уразлива для злих сил, оскільки, на відміну від нареченого, переходить на чужу сторону, в нову сім'ю, тому її ховали від "чужих" людей²⁷. Передвесільні обряди знаменують для нареченої розрив з минулим: наречена прощається з подругами і рідною домівкою, оплакує дівоче життя. Послаблення соціальних зв'язків нареченої до остаточного оформлення шлюбу зближує цей перехідний період зі смертю²⁸, оскільки має ідентичний зміст: прощання особи з ріднею для успішного переходу у світ "чужих"²⁹. Упродовж усього весільного обряду наречена поступово позбавлятиметься всіх зовнішніх ознак, що вказують на її приналежність до групи дівчат.

Батьки та родичі стежили за фізичним і психічним здоров'ям майбутніх молодих. Так, у с. Завадка "ходили здавати кров молоді, *ци* добра кров, *ци* бдут мати сім'ю. Якщо ніхто не мав претензії – тоді вже *свальбовали*"³⁰.

Молодята обирали собі непарну кількість пар друзок та дружбів, щоб молоді були парою, кількість пар сягала дев'яти: "Давно по див'ять было дружбів і друзок, а типирь лишилися вже того, типирь вже дві, дві, дві"³¹.

На весілля молода з дружками ходили запрошувати своїх гостей, а молодий з дружбами – своїх. У смт. Жденієві говорили: "Прошу Вас, дорогой *нанашку*, *нанашко*, у нас *свальба*, *обы сьте* прийшли, *обы сьте* не обминули" – просили від щирої душі"³². У с. Гукливий молода вклонялася та промовляла такі слова: "Просили Вас мама й тато, та й я Вас прошу, *обы сьте*

прийшли до нас на *свальбу*". А за нив дружка: "Просила Вас молода та й я Вас прошу, що ... (хто був у хыжі) – прийдіт усі". *Даколи* ся вінчали скорше, як была *свальба*"³³.

"Прикрашали забор, писали "Добро пожаловати", "Просимо на весілля", ялинки клали на тих крайчиках – то такий звичай, що там *свальба*, селом ідуть та видят. Могло не быти ялинки – могла быти береза, щось таке так ся *теліпало*, а потом обкручували папірьом"³⁴. Ялінка – це традиційне вічнозелене дерево українських Карпат, тому не дивно є його поява в багатьох обрядах цього регіону як символ буяючої молодості та краси. Це асоціюється з новорічними ялинками: "як новорічне свято розпочинає новий календарний рік, так вісіля розпочинає народження нової сім'ї" – оповідає етнограф П.Зборовський³⁵.

Найпопулярнішим обрядовим дійством підготовчої частини весільної обрядовості бойків Воловецького р-ну, як і всієї Бойківщини, є барвінковий обряд, який також характерний для жителів не тільки Карпат, а й Подністров'я. За своїм значенням і символікою він багато в чому тотожний коровайному обряду, який відсутній у весільній обрядовості не тільки бойків Воловецького р-ну, а й всієї Бойківщини. Значимість коровайного обряду в українському народному весіллі пояснюється тим, що коровайниці символічно "випікали" шлюб, майбутнє сімейне життя молодят³⁶.

У бойків Закарпаття всі обрядові елементи передшлюбних дійств відбувалися синхронно в обох домівках молодих за участю весільних гостей кожної зі сторін. Зазвичай, обряд різання барвінку проходив у вівторок, а власне весілля гуляли в четвер; якщо ж різали барвінок у четвер, то власне весілля відбувалося в суботу. Із плином часу не тільки відійшли в забуття деякі обрядові елементи (напр., є випадки спільного барвінкового обряду), а й скоротилася тривалість усієї весільної обрядовості – у с. Завадка, смт Воловець та смт Верхні Ворота різання барвінку відбувається в день весілля, так само, як і в с. Репинне Міжгірського р-ну. Це явище дедалі ширше розповсюджується.

У вівторок або четвер вранці до сходу сонця барвінок ішли різати *свашки*, мати, *нанашка*, дружки чи друзки (залежно від того, кому *вили* вінки), маленький хлопчик 6 – 7 років, а староста та *гудаки* йшли не завжди. Староста традиційно керував загальним процесом дійства і, були випадки, приходив у дім молодої чи молодого разом з *гудакми* тоді, коли барвінок уже був зрізаний³⁷. За народними уявленнями, музиканти, а в нашому випадку – *гудаки*, мали чаклунські здібності і знаходились у постійному контакті з потойбічним світом³⁸. Малий хлопчик був учасником і виконавцем багатьох обрядів продукуючого характеру³⁹.

Ні молодий, ні молода по барвінок не ходили, оскільки перебували у т. зв. лімінальному стані, який є характерним для всіх обрядів переходу⁴⁰. Вони найбільш схильні до впливу пристриту і псування⁴¹. Молоді у весільному обряді поводитись пасивно, мовчали. Відмова від мови, як показують дослідження, "виявляє приналежність тієї або іншої істоти до потойбічного світу і надприродних сил взагалі, ... символізує тимчасову смерть"⁴².

Свашки або мати чи *нанашка*, несли в торбі *паленку*, хліб та ніж (останній є оберегом⁴³ і має фалічну символіку⁴⁴). Ідучи дорогою, *свашки* співали ритуальні пісні – *латкали**, або ж виконували коломийки – це найпопулярніший пісенний жанр населення Карпат.

Узагалі ж, пісні-формули *латканки* – повільні, протяжні, як поховальні голосіння, оскільки це пісні-молитви, які, як припускають, існують уже багато тисячоліть і у весільному ритуалі виконують також замовляльну функцію. Музикознавець і фольклорист В. Гошовський стверджує, що етимологічно слово "ладкання" походить від "давньоукраїнського "ладънь" – рівний, гарний, давньоруське та давньоукраїнське "лада" – чоловік і дружина", а також, що термін "ладкання" не є розповсюджений по всій етнографічній території України, і навіть у тих районах, де існують весільні пісні типу "ладканок"⁴⁵. Музикознавець А.Іваницький припускає: "Те, що зараз виглядає у ладканні як конструктивні деталі, виникло у згоді з магічним ритуалом. Позасмисловий заспів та експозиційний повтор були не "винахідництвом", а вимогою спілкування з духами та проголошенням магічної формули в діалозі: жриця (жрець) – рід (плем'я)"⁴⁶. Тому можна припустити, що роль, яку виконують *свашки*, ладкаючи, у весільному обряді бойків Закарпаття є релігійною своєю рідною жрецької функції, що дійшла до сьогодення із прадавнини.

* Діалектна лексична форма з пом'якшеним д.

За визначенням Р. Кирчіва, назва "ладкання" вживалася і була поширена в селах гуцульсько-бойківського (західна частина Надвірнянського і Рахівського районів) та гуцульсько-покутського (північна смуга Надвірнянського, Косівського і Вижницького районів) пограниччя, а для більшої частини Гуцульщини не була відомою⁴⁷. Побутування цього терміна на території закарпатської Лемківщини та Бойківщини підтверджують польові спостереження автора. *Латканки* у бойківсько-закарпатському весіллі виконують виключно *свашки*, так само як і в бойків Львівщини⁴⁸, тоді як на Гуцульщині їх могли співати усі, а в деяких випадках – лише чоловіки⁴⁹.

Барвінок у народі вважається за "символ переходу від одного стану життя до іншого"⁵⁰. У кожній газдині на окремих грядках ріс барвінок "мертвий" і "живий". "Живий" барвінок, зрозуміло, використовувався в багатьох обрядах родинного циклу, а от "мертвий" – тільки в поховальному обряді. "Мертвим" весь кущ барвінку стає тоді, коли з нього хоча б одну галузку зріжуть для небіжчика. Із "мертвого" барвінку сплітали вінок для дівчини чи парубка, які померли неодруженими, і робили *богрийди* (прикраси з боку серця зі штучних квітів, барвінку та стрічок)⁵¹.

У смт Верхні Ворота йдучи дорогою *свашки латкали*:

"Ідеме мы в чисте поле / 2 р. на зіллячко дороге"⁵².

У середині ХХ ст. по барвінок на поле чи в ліс не ходили, а зрізали його в добропорядних сусідів, як і нині.

Свашки у смт Верхні Ворота Воловецького р-ну Закарпатської обл. перед кожним новим весільним ритуальним дійством виконували *передлатканку* (своєрідний зачин до *латкання*): "Ой, лежит бервін, бервінковий він..."⁵³.

У смт Воловець, як і в інших селах не тільки Воловецького, а й Міжгірського районів, перші галузки барвінку зрізував хлопчик, обов'язково притискаючи його двома парними копійками до хліба, а *свашки* промовляли:

"Перший раз, благослови, Божа Мати, покрити голову молоді вінком;
Другий раз, Господи Боже, благослови покрити голову молоді вінком;
Третий раз, вся родино, благослови покрити голову молоді вінком".
А присутні відповідають: "Най Бог благословит".

Другою різала барвінок мати, кажучи: "Господи Боже, Божа Мати, благословит мої дітині щасливий віниць!" А присутні: "Перший раз – най Бог благословит, другий раз – най Бог благословит, третій раз – най Бог благословит". Третьою вже різала барвінок *нанашка*: "Як *осись* барвінок не блідне ніколи, так би і життя наших молодих *нигда* не зблідло. Перший раз, другий раз, третій раз". А присутні при цьому обряді: "Благослови, Боже"⁵⁴.

У с. Гукливій хлопчик ножичками на хлібі на копійках зрізав перші три галузки⁵⁵, а смт Жденієво хлопчик до семи років, зрізаючи барвінок, протягував його через обручки молодих: "обы хлопці были"⁵⁶. За народними уявленнями, обручка є оберегом від нечистої сили (семантика захисних властивостей металу і магії захисного кола)⁵⁷.

Нарізаний барвінок у смт Воловець клали в миску на вишиваний рушник поверх хліба. Про оберегову та інші функції рушника в родильному, весільному та поховальному обрядах пише О. Яковлева⁵⁸. Мати *паленкою* спочатку поливала зілля, що росло на городі, а тоді пригощала газдиню, у чиєму городі різали барвінок, та всіх присутніх, а *свашки* знову *латкали*:

"Дякуєме, городочку, / 2 р. за твою уродочку.
Щось нам уродив зілля / 2 р. молодим на весілля"⁵⁹.
Респондентка С. Губаш уточнювала, *латкаючи*:
"Сам Господь це зілля садив, / 2 р. Ангел му воду носив"⁶⁰.

Як бачимо, в обряді різання барвінку, за народними уявленнями, брали участь небесні сили. Це відбувалося так само, як і в ході центрально-східноукраїнського обряду виготовлення весільного короваю, де також брали участь небесні сили: "Бог місить, Пречиста святить, ангели воду носять, муку сиплють, місяць в піч садить, сонечко запікає", – співається в українських весільних піснях⁶¹.

Далі мати давала газдині *паленку* за барвінок, а в городці залишала хліб. По дорозі всіх

зустрічних пригощали "за щасливий початок"⁶². Початок, як показують спеціальні дослідження, "момент або фаза, яка магічно зумовлює подальший хід і завершення всієї події, процесу, стану і т.п. В усіх ситуаціях початку активно використовувалися ворожіння і передбачення майбутнього"⁶³.

Хлопчик заносив барвінок до хати і клав на стіл⁶⁴. Стіл символічно уподібнювався церковному престолу⁶⁵.

На плетення вінка *свашки* просили благословіння, *латкаючи*:

"Благослови, Богоньку, / 2 р. під вінок головоньку.
Та і ты, Божый Крижу, / 2 р. не минай нашу хижу"⁶⁶.

Мати молодій (молодого) пригощала *паленкою* жінок, які вили *вінці*.

Весільний барвінковий віночок – магічне коло із захисними властивостями рослини, є оберегом від нечистої сили, пристриту і псування⁶⁷. Для його виготовлення відмірювали дві вовняні нитки (однакової довжини) від одного кутка хати до протилежного і назад. У молодого звивали вінки дві *свашки* (*нанашка*) – молодому і дружбові, а інші *свашки* тільки подавали барвінок. Коли йшли за молодую, то дружба ніс на своїй *клебані* вінець для молодій⁶⁸.

У с. Завадка, у день весілля, якщо вінки плели для обох молодих разом, "кладут овес, уплітают і білі, червоні *ружечки*. Выплітали п'ять вінків: молодому, молодій, дружбові, дружці, а п'ятий вінок ніс цімбора окремо на *клебани* – подарок молодого – ніс їй вінок"⁶⁹.

Існували певні правила відносно того, хто міг вити весільні *вінці*, а хто – ні: "Дружки вінки не плели, а *свашки*, удовиця *обы* не плела (удовиця нігде не годиться, у Рістяні сята *обы* не зайшла удовиця – при Вечері, на Новий рік, Різдво), коли в обіді, *обы* не плела"⁷⁰.

Виплетені вінки клали в миску, де був хліб, цукерки, пшениця, вода (у нашому випадку – свячена), *косиці*, і прикривали вишиваним рушником, несли до комори – "то стоїт *закы* староста не троне"⁷¹. Вода часто використовувалась у весільному обряді як засіб магічного очищення, оскільки є джерелом життя, однією з перших стихій всесвіту⁷².

У с. Скотарське в *мису* з барвінком кидали "овес молодим, а таким *лем чічки* й барвінок"⁷³. Вірили, що якщо овес – чоловічого роду, то й першим хлопчик народиться, а від пшениці тільки дівчатка народжуються.

Далі з барвінку робили *боґрийдь*. Їх виготовляли зі штучних чи живих квітів, галузки барвінку та кольорової стрічки (білої або червоної). Респонденти розповідають, що робилося це таким чином: "папір клали, всім робили з *пандликом*: у молодого – білий, а у тих двох – червоний *пандлик*"⁷⁴. *Боґрийдь* прикріплювали в день весілля молодим, а також друзкам і дружбам, із лівого боку біля серця, інші маленькі букетики з барвінку роздавали гостям: "Як *косиці* з барвінку пороздают людям, що приходять на *свальбу* – тыкают кожному – ніхто не відкажесе від *косиці*. Дружбі і дружці – куплені *файні* і добавляють барвінок"⁷⁵.

Для бойків Міжгірщини характерним є виготовлення весільного прапора *курагова*. Це палиця два метри завдовжки, до неї прикріплені дві (біла та червона) хустки, прикрашені по всьому периметру барвінком⁷⁶. Бойки Воловеччини розповідають, що в них палицю прикрашали тільки різнокольоровими стрічками: "У нас не було таких прапорчиків, то ще було дуже давно, що я ще мала була, прапорчик такий крутили, на нього папіря навішали; щось мали та тим крутили дружбові, коли *свальба* была ще така, коли в *сукні* ся вбирали, а у сорочці такий, а мали такі білі *пілки*"⁷⁷. Респондентка С. Губаш розповідає, що *свашки* брали в старості довгу палицю, один кінець якої прикрашали барвінком, квітами та *пандликами*, її доручали нести дружбові⁷⁸.

М. Сумцов свого часу вбачав безпосередній зв'язок між використанням на весіллях хоругви або прапора зі здійснюваним колись войовничим умиканням дівчини-нареченої, а також констатував, що "хоругви зустрічаються в сербів, малоросів, болгар, лужичан, чехів"⁷⁹. Слід зазначити, що умикання, як форма укладення шлюбу, одними дослідниками визнається за таку, що існувала в наших предків, інші ж це не визнають.

На молодечих вечорах відбувалося обрядове приготування весільних символів. Обрядові дії, які відбувалися в центрально-східних районах України прибирання на дівич-вечорі гільця, весільних знаків – шаблі, меча, світильника, а також у західних районах – деревця, різки, *курагову*, прапора лежать в одній семантичній площині⁸⁰. Весільне деревце (часто в комбінації

з короваем, хлібом), що є характерне не тільки для східних слов'ян, але й для південних та західних, у бойківсько-закарпатському весіллі в ході експедицій не зафіксовано.

У ході весілля (навіть на підготовчому початковому етапі) дуже великого значення надавали прикметам; вважалося, що подальша доля молодих та їх родичів може залежати від щасливих чи нещасливих прикмет. Дуже нещасливою прикметою вважалося, якщо прапорець зі стрічками падав з рук дружби. Респондентка А.Галедза із с. Гуклиний згадує: "Мій тато, небіжчик, казав – тоже був у дружбах, невісту брали з Міжгір'я, та якомсь, як танцювали, упав му прапор із руки і шо то дуже не добре. І тото дуже ся скоро сповнило – скоро тота молода умерла. Мала вже четверо дітей, як умерла. Тот прапор, кажут, мав якусь силу"⁸¹.

Якщо барвінковий обряд проходив у день власне весілля, то від самого ранку до молодої приходили жінки-кухарки для приготування весільних страв. Кухарки замішували "лашки, пироги, причиняли на завиваники-колачі, товкли в жорнах яриць на кашу в голубці"⁸². Великого короваю вони не пекли, але обов'язково випікали декілька *керечунів* – хлібів, які використовувались у весільному ритуалі. Їх застосовували для обміну дарунками та вживали як весільну страву. Слід звернути увагу, що респондентки під час розповідей доволі часто називали весільний хліб, який використовувався у весільній обрядовості, короваем. Велике значення кухарок підкреслюється безпосереднім зверненням до них старости та *свашок-латкальниць* у ході весілля, а також у післявесільній обрядовості: "У вівторок виставляла гостину кухаркам – кликався динь кухарський, обновляли страви, що ся дись лишило. Кухарські сусіди тоті, шо варили вже приходят, а домашні їм накривають на стіл"⁸³. Таким чином, значення жінок-кухарок у весільному обряді бойків Закарпаття зближується зі значенням жінок-коровайниць весільної обрядовості решти території України.

Важливе значення у весільній обрядовості бойків Воловеччини надавали весільному одягу та обряду одягання молодої. Традиційно жіночі елементи одягу – сорочка, пояс, фартух – використовуються в календарній і родинній обрядовості як охоронні і продукуючі засоби⁸⁴. Одягання молодої відбувалося таким чином: вона ставала на *гуню* (символ багатства, великої кількості, щастя⁸⁵), "*вбы боса не была, бо не бде ся ґаздівство вести*"⁸⁶. Дружки допомагали їй одягнутись у обов'язково новий одяг: "*Раз рубатя спінное, сорочку вышивану у кого як, хрестиком май більш, пілку*"⁸⁷. У с. Гуклиний молоду одягали так: "біла сукня, прошита такими нитками красивими (у сукни было 3 метри матерії), а з переду – *червена пілка* з красивими прошитими лентами. І так ходили просити на *свальбу*, і то далеко було видно, шо йде молода. Зверху – сорочка вышивана, зверху – *беспа* і носки білі *курті*, та й на ноги вбував ко шо мав. Таку м красіву (та й пропала) мала м *беспу*, то всьо – *гарілі* вышіті, всьо довокола вышіто, кишеньки вышіті. А узор такый красивый. Зернятами такими было вышіто, один на один, то хрестиком, разні квіти, як вінок на голові – так і тото было вышіто – листкы, квітка, листкы, квітка. Верх і низ довокола был вышітый. Мама, небіжка, вышила"⁸⁸. Щодо традиційної зачіски дівчини на Воловеччині респонденти повідомляють таке: "Коли була дівка, то плела дві косы, а коли ся *віддавала* – то дві косы знизу до купы зв'язувала – то мала бути єнна коса"⁸⁹.

Перед тим, як покласти молодій на голову її останній дівочий вінок, проводили обряд його благословення. У зв'язку з цим М.Сумцов виводить його "божественні" якості⁹⁰. Староста від імені молодої проголошував "прощі", звертаючись до батька: "Дорогий мій рідний татку. Я дуже рада і дуже Вам дякую за то, що Вы мене годували, обували, а *нись* справляєте мені *свальбу*. Попрошу перебачити мені *кіть* колись я Вас не послухала. Може колись я *кратці* утікла на *фашанкы*, всьо ми *нись* простіт, а доброє пожилайте і поблагословіт мою дівочу *коруну*. Першый раз, другый раз, третей раз"⁹¹.

"Мама іде з *кошульов* і виносит *вінці, боґрийды* (тоже з барвінку робили, *машлик* в'язали, шпильков *прикапчували* до жакета):

Ой, най Бог благословит, / 2 р. коли татко мовит.
Ой, так татко мовит: / 2 р. "Най тя Бог благословит".
Благослови, Богойку, / 2 р. під вінок головоюку.

Тоді татко йде, цілує вінок сплетений, прикладений'д фаті. Фату з трьох боків цілуют"⁹². Далі староста звертався до матері: "Дорога моя мамко! Я Вам дуже *файно* дякую за то, що

Вы мене привели на *сись* світ, выгодовали, выпестили, не єдну нічку не доспали, привчили до всякої роботи. Не раз *кратці* від тата, *обы* він не знав, пуццалисьте ня на *фашанкы*. Може колись я Вас не послухала, правду не повіла'м Вам – всьо ми *нись* простіт, доброє погадайте і мою дівочу *коруну* поблагословіть. Першый раз, другый раз, третый раз!" Мати тричі цілувала *коруну* і говорила: "Най Бог благословит!"⁹³. А *свашки латкають*:

"Ой, так мамка мовит: / 2 р. "Най тя Бог благословит".

Мати виходит з *кошаром* на голові, з *богрийдами*, танцює, по три раз вклонялася коло *гудаків* і старости, а всі кажут: "Вбы Бог благословив! Вбы Бог благословив! Вбы Бог благословив!" Все обертається в одну сторону, за сонцьом, цілються мама з молодым (молодов). Дальше йдут вже брат, сестра, родичі. *Кідь* їх доста, та каждое підходить. Із вінками мама танцює і сусіды, і родичі – стают у *Шоровый* танець:

Ой, лежит бервін, бервінковый він...

Ой, так сусіда мовит: / 2 р. "Най тя Бог благословит".

Благослови, Богойку, / 2 р. під вінок головою"⁹⁴.

Зазвичай, обрядові танці (хоровод, хоро, коло), виконуються по колу, при цьому значимим є напрям кругових рухів (справа наліво – "за сонцем" і зліва направо – "проти сонця"⁹⁵. Характерним для бойківсько-закарпатських весільних танців є рух "за сонцем". Якщо барвінковий обряд відбувався не в день власне весілля, то після благословення дівочого вінка мати клала собі на голову миску з барвінковими вінками та супутніми атрибутами, обертаючись "за сонцем" виносила їх до комори. У день власне весілля вона занесе *вінці* до хати, присутні знов благословлять дівочий вінок та "*затанцюють свальбу*".

А в смт. Воловець, стверджує респондентка С. Губаш, у день власне весілля лише тоді, як сплетені вінки, староста відкривав вікно і кликав до себе усіх родичів, а під вікном чекали *гудакы*:

Скрипаль: Слава Ісусу Христу.

Староста: Слава навікы Богу Святому.

Скрипаль: В першу чергу попросиме Господа Бога, *вітця*, матір, старосту та усіх родичів з Божов помочов, з Божов благодаттю розпочати сесе весілля. Першый раз!

Староста та всі присутні: Най Бог благословит! (*гудакы* грают).

Скрипаль: Другый раз!

Староста та всі присутні: Най Бог благословит! (*гудакы* грают).

Скрипаль: Третый раз!

Староста та всі присутні: Най Бог благословит! (*гудакы* грают).

Дальше староста бере молоду і разом з нею виходит на вулицю, звідки молода за хлібом і рушником заводит *гудаків* до хати. Рушник скрипаль забирає собі"⁹⁶. Молода заводила *гудаків* до хати, тримаючись за хліб та рушник, оскільки перебувала у лімінальному стані і щоб не впустити "чужі" потойбічні сили до хати. Рушник та хліб у руках молодої, як і в інших ритуальних випадках, виконували очисну й оберегову функції.

У хаті традиційно "*затанцьовувалась свальба*". *Гудакы* грали коломийку, двоє маленьких дітей танцювали і в кінці цілувалися, щоб весілля пройшло добре, без сварок і бійок та щоб молоді любили одне одного, як двоє маленьких діток. Тимчасом мати клала собі миску з вінками і *білилом* на голову і разом з *нанашкою* та одною з кухарок танцювали, тобто "*затанцьовували свальбу*", тричі кланяючися та кажучи: "Слава Ісусу Христу!" Якщо мати була вдовою, то не мала права доторкатися до барвінку. Тоді її функцію виконувала хресна мати чи найближча родичка"⁹⁷.

У смт. Верхні Ворота в день власне весілля староста також запрошував усіх присутніх родичів та гостей по черзі благословити молоду (молодого) і для всіх *свашки латкали*. Молодому давали цілувати *богрийду*, а молодій – *білило* (фату). Далі всі присутні танцювали коломийку, а під ноги кидали чоловічі штани, "щоб першый ся хлопиць родив". Починав "*затанцьовувати свальбу*" староста перший з молодую, з дружками. Далі з кухарками окремо танцювала молода:

Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Миколаю,
 Благослови отой танець, що го починаю⁹⁸.
 Благослови перший танець і *сисе* весілля,
 Молоді бы ся так мали, як Свята Неділя⁹⁹.

То ж ці чотири рядки співали декілька разів, поки всі присутні не перетанцюють з молодою (молодим). Благословення дівочого вінка (*богрийди*), який молода (молодий) в "чесності" доносила, і "*затанцювання свальби*" – є закінченням початкових підготовчих обрядів і початком власне весілля. Далі проходить частування за весільним столом і всі присутні чекають гінця від молодого, який принесе вінок з *клебанью* для молодої та попросить дозволу прийти молодому за молодою.

Отже, барвінковий обряд на воловецькій Бойківщині представлено у більш яскравій формі, забарвленій у мінорний тон. Про це свідчать: загальна атмосфера дійства, повільний темп та сумний характер виконання традиційного ладкання. Обряд благословення дівочого вінка та традиційні "*проці*" зближаються за своєю тематикою з поховальною обрядовістю.

"*Затанцювання свальби*" – є зв'язуючою перехідною ланкою низки весільних обрядодій, оскільки, за народними уявленнями, довершеність дії характеризується спільною трапезою та спільним танцем. І, як вже говорилося, весілля є обрядом переходу, а, за народними уявленнями, це процес доволі довготривалий, одне переростає в інше не миттєво, а поступово. Доречі, І.І.Несен, аналізуючи передшлюбні зібрання, зафіксувала невідомий термін "*заігрини*", що "*означає початок шлюбного дійства*", хоча вони відбуваються напередодні шлюбу¹⁰⁰

Наше дослідження показало, що на середину ХХ ст. бойківсько-закарпатська весільна обрядовість зберегла традиційний ритуал, а також в основному зберегла традиційну структуру. Початкові дійства весільної обрядовості бойків Воловеччини насичені самобутньою обрядовою атрибутикою з багатозначною ритуальною символікою, демонструють багатогранність весільної обрядовості України в цілому.

Діалектний словник

Авать – або

Барашівник – людина, що торгувалась за придане

Беспа – лайбик

Білило – фата, домоткане полотно довжиною два метри

Богрийда – прикраси із штучних квітів, барвінку та стрічок

Божий Криж – Божий Хрест

Бровза – сода

Букса – церковна скриня

Вбы – щоб

Вбы было – щоб було

Веречи – кинути

Верховинці – мешканці гірських Карпат

Вили – в'язали

Відданиця – дівчини, що готова до шлюбу

Відданя – весілля

Віддатися – виходити заміж

Відів – бачив

Вінці – вінки

Вітця, вітцьови, отиць – батька, батькові, батько

Гарілі – коміри

Гудақы – троїсті музики

Гуня – домотканих овечий кожух

Даколи – інколи

Заверже – закине

Заголовкы – подушки
Закы – поки
Заріночок– острівець між двома струмками
Затанцьовування свальби – перший весільний обрядовий танець
Інны – одні
Керечун – хліб
Кідь, кіть – якщо
Клебаня – фетровий капелюх
Кликався – називався
Ко – хто
Коруна – весільний вінок
Косиця – квітка
Кошар – кошик, плетений з лози
Кошуля – те ж саме, що і *кошар*
Красно – гарно
Кратці – крадькома
Курагов – весільний прапор
Курті – короткі
Латканка, ладканка – весільна ритуальна пісня-формула
Латкання, латканки – весільні ритуальні пісні-формули
Латкают – виконують весільні ритуальні пісні-формули
Лашка – різанка
Легінь – парубок
Лем, лиш – тільки
Машлик – бантик
Метали – кидали
Миса – миска
Можар – млин
Му – йому
Мучанка – підлива з мукою і молоком
Нанашка – хрещена мати
Нанашко – хрещений батько
Не слобінно – не можна
Нигда – ніколи
Нись – сьогодні
Ня – мене
Обзори – оглядини, заручини
Обы – щоб
Обы сьте – щоб Ви
Оголоскы, голоскы – триразова об'ява про майбутній шлюб у церкві
Ож – що
Осись – цей
Пак – потім
Паленка – горілка
Пандлики – стрічки
Передлатканка – зачин до *латкання*
Пирогы – запечені в печі вареники
Пілка – фартух
Позерати – дивитись
Порося – свиня
Прикапчувати – пристібати
Проці – прощання
Рубатя – одяг
Ружечкы – квіточки

Свальба, свальбина – весілля
Свальбовати – справляти весілля
Свашки – заміжні жінки дітородного віку, які мають дітей та щасливі в шлюбі
Сесе, сисе – це
Сись – цей
Сірок – бідний
Сіряк – коротке домоткане вовняне пальто
Спінное – нижнє
Сукня – юбка
Такой – відразу
Теліпало – колихало
Уйко – вуйко
Уйна – вуйна
Усягды – всюди
Фашанкы – вечорниці
Хижа – хата
Ци – чи
Часть – придане
Червена – червона
Чічкы – квітки
Шлаєр – фата
Шоровый танець – танець по черзі
Яриць – ячмінь

¹ Панасович Василь Васильович, 1929 р.н., смт Жденієво Воловецького р-ну Закарпатської обл.

² Дем'ян-Калитич Віра Іванівна, 1931 р.н., Попелич Людмила Василівна, 1964 р.н., смт Верхні Ворота Воловецького р-ну Закарпатської обл.

³ Малинич Калина Павлівна, 1938 р.н., Повханіч Калина Василівна, 1955 р.н., с. Завадка Воловецького р-ну Закарпатської обл.

⁴ Губаш Софія, 1951 р.н., смт. Воловець.

⁵ Галедза Анна Іванівна, 1938 р.н., с. Гукливій Воловецького р-ну Закарпатської обл.

⁶ Дем'ян-Калитич Віра Іванівна, Попелич Людмила Василівна.

⁷ Славянская мифология. Энциклопедический словарь. Ред.: С.М.Толстая, Т.А.Агапкина, О.В.Белова. – М., 2002. – С. 487.

⁸ Славянская мифология. – С. 96.

⁹ Славянская мифология. – С. 456.

¹⁰ Галедза Анна Іванівна.

¹¹ Малинич Калина Павлівна, Повханіч Калина Василівна.

¹² Галедза Анна Іванівна.

¹³ Балушок В. Кінь в обрядах ініціацій українців і давніх слов'ян // Етнокультурна спадщина Полісся. – Рівне, 2005. – Вип. 5. – С. 44 – 46; Поріцька О. Образ коня в традиційних уявленнях українців. Загальнослов'янський контекст // Етнокультурна спадщина Полісся. – Рівне, 2005. – Вип. 5. – С. 50.

¹⁴ Славянская мифология. – С. 145 – 146.

¹⁵ Там само. – С. 115

¹⁶ Там само. – С. 160.

¹⁷ Дем'ян-Калитич Віра Іванівна, Попелич Людмила Василівна.

¹⁸ Несен І.І. Весільний ритуал Центрального Полісся: традиційна структура та реліктові форми (середина ХІХ – ХХ ст.), – К., 2005. – С. 33.

¹⁹ Славянская мифология. – С. 152.

²⁰ Шкирта Калина Василівна, 1937 р.н., с. Гукливій Воловецького р-ну Закарпатської обл.

²¹ Славянская мифология. – С. 476.

- ²² Малинич Калина Павлівна, Повханич Калина Василівна.
- ²³ Славянская мифология. – С. 498.
- ²⁴ Дем'ян-Калитич Віра Іванівна, Попелич Людмила Василівна.
- ²⁵ Копча-Бабінець Калина Василівна, 1938 р.н., Бабінець Марія Василівна, 1942 р. н., с. Скотарське Воловецького р-ну Закарпатської обл.
- ²⁶ Шкирта Калина Василівна.
- ²⁷ Славянская мифология. – С. 317.
- ²⁸ Там само. – С. 318.
- ²⁹ Байбурин А.К., Левинтон Г.А. Похорони и свадьба // Исследования в области балто-славянской культуры (Погребальный обряд). – М., 1990. – С. 79 – 89.
- ³⁰ Малинич Калина Павлівна, Повханич Калина Василівна.
- ³¹ Шкирта Калина Василівна.
- ³² Панасович Василь Васильович.
- ³³ Галедза Анна Іванівна.
- ³⁴ Танасійчук Анастасія Іллічна, 1929 р.н., смт Жденієво Воловецького р-ну Закарпатської обл.
- ³⁵ Зборовський П. Бойківські весільні латканки. – Львів, 2002. – С. 17.
- ³⁶ Гримич М. Традиційний світогляд та етнопсихологічні константи українців. (Когнітивна антропологія). – К., 2000. – С. 120.
- ³⁷ Губаш Софія.
- ³⁸ Славянская мифология. – С. 306.
- ³⁹ Там само. – С. 405.
- ⁴⁰ Борисенко В.К. Весільні звичаї та обряди на Україні (Історико-етнографічне дослідження). – К., 1988. – С. 131.
- ⁴¹ Славянская мифология. – С. 430.
- ⁴² Там само. – С. 303.
- ⁴³ Там само. – С. 326.
- ⁴⁴ Там само. – С. 327.
- ⁴⁵ Гошовский В. У истоков народной музыки славян. – М., 1971. – С. 50.
- ⁴⁶ Іваницький А. Основи логіки музичної форми (проблеми походження музики). – К., 2003. – С. 146, 179.
- ⁴⁷ Цит. за Волицька І. В. Театральні елементи в традиційній обрядовості українців Карпат кінця ХІХ – поч. ХХ ст. – К., 1992. – С. 64.
- ⁴⁸ Зборовський П. Бойківські весільні латканки. – С. 7.
- ⁴⁹ Цит. за Волицька І.В. Театральні елементи в традиційній обрядовості українців Карпат кінця ХІХ – поч. ХХ ст. – С. 65.
- ⁵⁰ Костомаров М. Об историческом значении русской народной поэзии // Етнографічні писання Костомарова. – К., 1930. – С. 20.
- ⁵¹ Панасович Василь Васильович.
- ⁵² Дем'ян-Калитич Віра Іванівна, Попелич Людмила Василівна.
- ⁵³ Ті ж самі.
- ⁵⁴ Губаш Софія.
- ⁵⁵ Малинич Калина Павлівна, Повханич Калина Василівна.
- ⁵⁶ Собран Олена Василівна, 1941 р.н., смт Жденієво Воловецького р-ну Закарпатської обл.
- ⁵⁷ Славянская мифология. – С. 239.
- ⁵⁸ Яковлева О. Рушник як символ у когнітивній моделі світу праукраїнців // Народна творчість та етнографія. – К., 2006. – № 3. – С. 30 – 35.
- ⁵⁹ Губаш Софія.
- ⁶⁰ Та ж сама.
- ⁶¹ Славянская мифология. – С. 217.
- ⁶² Губаш Софія.
- ⁶³ Славянская мифология. – С. 315 – 516.

- ⁶⁴ Собран Олена Василівна.
- ⁶⁵ Славянская мифология. – С. 451.
- ⁶⁶ Дем'ян-Калитич Віра Іванівна, Попелич Людмила Василівна.
- ⁶⁷ Славянская мифология. – С. 65 – 66.
- ⁶⁸ Дем'ян-Калитич Віра Іванівна, Попелич Людмила Василівна.
- ⁶⁹ Малинич Калина Павлівна, Повханич Калина Василівна.
- ⁷⁰ Шкирта Калина Василівна.
- ⁷¹ Та ж сама.
- ⁷² Славянская мифология. – С. 80.
- ⁷³ Копча-Бабінець Калина Василівна, Бабінець Марія Василівна.
- ⁷⁴ Малинич Калина Павлівна, Калина Василівна.
- ⁷⁵ Шкирта Калина Василівна.
- ⁷⁶ Фулитка Калина, 1934 р.н., с. Присліп Міжгірського р-ну Закарпатської обл.
- ⁷⁷ Танасійчук Анастасія Іллічна.
- ⁷⁸ Губаш Софія.
- ⁷⁹ Сумцов Н.Ф. Символика славянских обрядов. Избранные труды. – М., 1996. – С. 14.
- ⁸⁰ Борисенко В. К. Весільні звичаї та обряди на Україні (Історико-етнографічне дослідження). – С. 128.
- ⁸¹ Галедза Анна Іванівна.
- ⁸² Губаш Софія.
- ⁸³ Шкирта Калина Василівна.
- ⁸⁴ Славянская мифология. – С. 337.
- ⁸⁵ Там само. – С. 492.
- ⁸⁶ Панасович Василь Васильович.
- ⁸⁷ Дем'ян-Калитич Віра Іванівна, Попелич Людмила Василівна.
- ⁸⁸ Шкирта Калина Василівна.
- ⁸⁹ Малинич Калина Павлівна, Повханич Калина Василівна.
- ⁹⁰ Сумцов Н. Ф. Символика славянских обрядов. – С. 75.
- ⁹¹ Губаш Софія.
- ⁹² Дем'ян-Калитич Віра Іванівна, Попелич Людмила Василівна.
- ⁹³ Губаш Софія.
- ⁹⁴ Дем'ян-Калитич Віра Іванівна, Попелич Людмила Василівна.
- ⁹⁵ Славянская мифология. – С. 266.
- ⁹⁶ Губаш Софія.
- ⁹⁷ Та ж сама.
- ⁹⁸ Дем'ян-Калитич Віра Іванівна, Попелич Людмила Василівна.
- ⁹⁹ Губаш Софія.
- ¹⁰⁰ Несен І.І. Весільний ритуал Центрального Полісся: традиційна структура та реліктові форми (середина ХІХ – ХХ ст.). – С. 67.

В статье рассматриваются свадебные обычаи бойков Закарпатья. Несмотря на изменения, вызванные новыми условиями существования в современном индустриально-информационном обществе, на середину ХХ в. в бойковско-закарпатской свадьбе еще осталась самобытная традиционная структура, а также основные ее обрядовые элементы. Предсвадебные обрядовые действия бойков Воловеччины насыщенные самобытной обрядовой атрибутикой с многозначительной ритуальной символикой, демонстрируют многогранность свадебной обрядности Украины.

Ключевые слова: бойки Закарпатья, верховинцы, свадебная обрядность, начальный этап, респонденты, латканье, "срезание барвинка".

The article deals with the wedding customs of Transcarpathian boiky. Despite the changes caused by new living conditions in the modern industrial and information society to the middle of the 20th century Boiko-Transcarpathian wedding still had an original traditional structure, as well as the main ceremonial elements. The pre-wedding ceremonial actions of Volovets Region's boiky filled with original ceremonial attributes with expressive ritual symbols show the many-sidedness of wedding ceremony of Ukraine.

Keywords: Transcarpathian boiky, verkhovyntsi, wedding customs, initial period, respondents, latkannya, "periwinkle shrinking".